

DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2025.71.274-291>

УДК 711.4:001.891

Вадімов Вадім Митрофанович

доктор архітектури, професор кафедри містобудування та архітектури

Національного університету

«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

vadimov@nupp.edu.ua

<http://orcid.org/0000-0002-8131-8779>

ДОСВІД СПІВПРАЦІ З АСОЦІАЦІЄЮ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ШКІЛ ПРОСТОРОВОГО ПЛАНУВАННЯ – AESOP

Анотація: Інтеграція України до європейської спільноти має багатовекторний та багатоаспектний характер, серед яких архітектурний та містобудівний вимір має важливий напрямок у співпраці. Виклики сьогодення на шляху відбудови українських міст потребують застосування сучасної методології просторового планування які напрацьовані у європейських архітектурних школах. Асоціація європейських шкіл просторового планування (Association of European Schools of Planning - AESOP) об'єднує понад 150 провідних університетів Європи де здійснюється науковий та освітній процес підготовки майбутніх архітекторів. AESOP була заснована в 1987 році в Бельгії, як міжнародна асоціація з науковими, мистецькими та освітніми цілями. AESOP є єдиним представництвом шкіл планування в Європі та є членом Глобальної мережі освітньої асоціації планування (Global Planning Education Association Network – GREAN). Полтавська архітектурна школа Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» стала членом AESOP у 2022 році, що надало можливість долучитись до науково-практичних заходів у вивченні сучасних процесів урбанізації та поширювати наукові здобутків і досвід українських архітектурних шкіл.

Ключеві слова: урбанізація; просторове планування; виклики кризових ситуацій; трансформація міського простору; інтегрований розвиток; фрактальний урбанізм.

Актуальність роботи. Розвиток міст та поширення процесів урбанізації стали основними характеристиками сучасної цивілізації. Однак процеси урбанізації створили умови кризових ситуацій геополітичного, демографічного, екологічного та економічного змісту. Особливо гостро кризові ситуації проявляють себе у воєнних конфліктах та війнах. Локальні кризові ситуації на початку XXI століття у подальшому стали набувати загальнопланетарних характеристик, у тому числі і на європейському континенті, що потребувало

консолідацію відповідних наукових досліджень у різних галузях, у тому числі і в урбаністиці [12]. Концентрація таких досліджень відбувається у різних університетах світу, серед яких провідне місце займають університети Європи. Європейські університети об'єднані у Асоціацію європейських шкіл просторового планування – AESOP. AESOP поширює свою науково-практичну програму серед професійних організацій, політиків та всіх інших ключових зацікавлених сторін у просторовому і міському розвитку та управлінні по всій Європі. Ці цілі досягаються за допомогою ряду заходів серед них два основних заходи: це щорічний науково-практичний Конгрес з питань європейського, національного, регіонального та місцевого просторового планування; та щорічні збори керівників європейських архітектурних шкіл з обговоренням науково-дослідницьких та освітніх програм. Крім цього, проводяться Європейські літні школи для молодих професіоналів планування, аспірантів та молодих науковців, також створюються цикли лекцій і наукові-дослідницькі тематичні групи по вивченню актуальних питань з просторового планування з розробленням відповідних рекомендацій. Полтавська архітектурна школа Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» стала членом AESOP у 2022 році та активно приймає участь у заходах які проводить Асоціація. Важливим у діяльності Асоціацію європейських шкіл просторового планування – AESOP це відкритість до діалогу та співпраці по актуальним питанням просторового планування. Для українських закладів вищої освіти, які проводять підготовку майбутніх архітекторів, це особливо важливо, так як сучасні методології науково-освітніх процесів мають можливість впровадження вже сьогодні, так як завтра, такі знання будуть потрібні при повоєнній відбудові в нашій державі [9].

Мета даної роботи спрямована на розкриття змісту співпраці з провідними університетами Європи, членами AESOP, імплементації результатів науково-освітніх процесів у сфері просторового розвитку міст Європи. Відносини між Україною та Європейським Союзом (на той час Європейськими Співтовариствами) були започатковані у грудні 1991 року, при цьому було зроблено офіційне визнання незалежності України. У червні 1994 року Україна першою серед пострадянських країн підписала «Угоду про партнерство і співробітництво з ЄС», яка заклала правові основи для інтеграції України до європейських структур, у тому числі до науково-освітніх. Особливої актуальності впровадження сучасних науково-освітніх процесів у сфері просторового планування набуло після 2022 року, внаслідок повномасштабних воєнних дій, що спричинили значні руйнації населених місць в Україні. Підвищення значення міст, ліквідація наслідків негативних кризових ситуацій таких як урбоцид та екоцид, в наслідок військових дій, ставлять нагальні питання

для системи освіти та науки у сфері архітектури та містобудування сучасної України [9,10].

Методи дослідження. Методологія та методи просторового розвитку українських міст ґрунтувались на певних теоретичних постулатів попередніх часів які були реалізовані, як у освітніх так і практичних проєктах забудови соціалістичних міст [1, 2, 13, 16]. Постсоціалістичні міста України потребували впровадження передових методології трансформації просторової організації міського середовища, при цьому важливим стає участь громадян у процесах забудови, впровадження парципаторності у практику містобудування. Врахування досвіду європейських держав, вказує на демократичні засади публічного управління, як наприклад у Німеччині [28]. Методологія сталого розвитку, яка була зафіксована у матеріалах Лейпцігської Хартії (2007 р.) – «міста Європи на шляху сталого розвитку» була поширена і для України. Важливим для міст України стало впровадження сучасних методів просторового планування у міжнародній програмі «Інтегрований розвиток міст в Україні», яка реалізовується німецькою урядовою компанією «Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH». В процесі реалізації проєкту, було встановлено необхідність реформування вітчизняних адміністративно-правових засад просторового планування, а також необхідність узгодженості термінологічних визначень процесів просторового планування в Україні та у Європі[4]. Проведення разом з муніципалітетами міст учасників проєкту тематичних воркшопів та науково-практичних конференцій прискорювало процеси впровадження європейських методологій у практику планування розвитку українських міст [5]. Направленість програми передбачає не тільки практичну реалізацію на муніципальному рівні, а і на рівні університетської освіти. До цього проєкту первісно долучені були муніципалітети Вінниці, Чернівців, Житомиру і Полтави. У Полтаві вперше з міст України була розроблена Концепцію інтегрованого розвитку (ISEK), яка була затверджена у 2018 року. У цей час розпочато співробітництво Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» з університетами Німеччини (2018-2019): місто Любек - Технологічний університеті та місто Котбус - Технічний університет. Опрацювання нових методологій відбувалось у рамках освітніх проєктів GIZ, які передбачили обмін досвідом та взаємовідвідування науково-освітніх центрів університетів. Сучасні наукові дослідження сконцентрувались в урбаністиці на методологіях і методах, які мають нелінійні відмінності. що в свою чергу вимагає експоненціальної організації досліджень і в просторовому плануванні [6].

Вивченість теми. На зустрічі керівників архітектурних шкіл просторового планування у 2022 році у м. Тарту (Естонія), була розглянута пропозиція

Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» на членство у AESOP, яка була підтримана і Полтавська архітектурна школа стала членом Асоціацію європейських шкіл просторового планування. При проведенні презентації для керівників європейських архітектурних шкіл було представлено, що Полтавська архітектурна школа є невід'ємною частиною загального науково-освітнього процесу в Україні з такими центрами як Київ, Харків, Львів, Одеса, Дніпро та інш. Представлено свідоцтво, що однією з методологічних особливостей містобудівної науки та освіти в Україні є її тісна співпраця з географічним науковими школами [2, 3, 14, 16]. Науково-практичними дослідженнями в Україні вчених Ю. Білокона, Д. Богорада, І. Бистрякова, М. Дьоміна, Г. Заблоцького, Є. Ключніченко, М. Кушнарєнко, Г. Лаврика, В. Нудельмана, А. Рудницького, А. Оситнянко, Ю. Палехи, Т. Панченко, А. Плешкановської, О. Сингаївської, В. Тімохіна, Г. Фільварова, І. Фоміна та інш. створені основи сучасної теорії і практики вітчизняного містобудування, де поєднуються передові наукові дослідження різних наукових шкіл дотичних до просторового планування [7, 17-21]. Важливою ознакою українських архітектурних шкіл також слід вважати участь у освітньому процесі провідних архітекторів практиків [22, 23]. Практична діяльність у сфері сучасного містобудування в Україні характеризується динамічними процесами спрямованими на підвищення адаптивності у використанні вітчизняних доступних ресурсів у галузі економіки, екології, фінансів при збереженні екологічної рівноваги та енергетичного паритету. Використання закордонного досвіду у процесі містобудівного проектування був започаткований за роки незалежності України ще на початку 90-х років. За сприяння Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) у містах Чернігів та Полтава вперше в Україні були розпочати роботи по розробці нової на той час містобудівної документації – зонінг-планів (1995-1996 р.р.). Питання адаптації теорії та практики вітчизняного містобудування потребувало внесення до нормативно-правових документів [11]. Реалізацією розробки зонінг-планів разом з українськими архітекторами займались співробітники американської фірми «ПАДКО» (Planning and Development Collaborative International – PADCO). У Полтаві співробітник фірми «ПАДКО» У. Валлетта проводив лекційні заняття на архітектурному факультеті, що створювало синергію поєднання актуальних міжнародних освітніх програм та науково-практичних досліджень у містобудівній сфері. Розвиток містобудівної науки та освіти в Україні має системний характер. Однією із таких особливостей є те, що міста розглядаються у системі просторового планування на локальному рівні як елементи систем розселення різного територіального рівня. Системний підхід у теорії і практики містобудування в Україні реалізується на протязі останніх 50 років на трьох

взаємопов'язаних територіальних рівнях: загальнонаціональному, регіональному, локальному (місцевому) [1,8].

Основний зміст дослідження. Початок ХХІ ст. для процесів урбанізації супроводжувався різнорідними кризовими явищами що не були передбачені у теорії та практиці просторовому плануванні розвитку міст кінця ХХ ст. Саме кризові ситуації спричиняють зміну світогляду на основі нових теорій. Тенденції реформаторства, на основі цілій сталого розвитку, які були декларовані міжнародними організаціями (ООН, ХАБІТАТ та інші). запровадили суттєве доповнення існуючих на той час наукових доктрин, значно підвищилась динаміка зміни наукових методологій [26, 31]. Європейське просторове планування вже на початку ХХІ ст. демонструвало скоординований розвиток планувальної організації як на рівні окремих держав (наприклад Німеччина) так і в цілому в Європейському союзі [29, 34].

Доктрина сталого розвитку (SCI) обумовили прийняття Концепції сталого розвитку населених пунктів України (1999 р.). Лейпцизька Хартія «Міста Європи на шляху сталого розвитку» (2007 р.) була доповнена новітніми дослідженнями та сформульовані у Новій Лейпцигській Хартії (2021 р.) – «Перетворююча сила міст для спільного блага» обумовили прийняття Стратегії сталого розвитку "Україна - 2020". Міста залишають за собою лідерські якості просторової організації урбанізованих територій на різних континентах, особливо це важливо для Європи де склалась одна з потужних і щільних систем міських поселень. Але початок військової агресії на території України у 2014 році та на початку 2022 році у центрі Європи, сформулював нові проблемні питання для теорії та практики не тільки вітчизняного містобудування [6, 32]. Тому актуальним постають питання пошук нових теорій, що стають основою для впровадження і у освітні процеси. Реалізація пошуку новітніх наукових теорій в урбаністиці у Європі проводиться у наукових центрах, в університетах [25].

Полтавська архітектурна школа розвивається у складі Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка». Університет має славне минуле, тісно пов'язане з освітніми традиціями Полтавщини, що налічують понад 200 років. Сучасний університет розташований в історичній будівлі Інституту шляхетних дівчат – пам'ятці архітектури першої половини ХІХ ст., що є складовою частиною архітектурного ансамблю міста Полтави. Навчальний заклад Інституту шляхетних дівчат був заснований у 1818 році, у освітніх програмах були присутні художній, мистецький напрямки. Поруч з Інститутом шляхетних дівчат у 1820 році було засновано Полтавську школу садівництва де готували фахівців з садівництва та паркового мистецтва. Саме ці фахівці сприяли створення іміджу зеленого міста Полтава, вдало використовуючи природно-ландшафтні властивості рельєфу, просторової

містобудівної організації. Місто, як губернський центр, забудовувалось на основі генерального плану 1803 року з просторовою організацією на основі класичних принципів. Генеральний план чітко визначив територіально-планувальний розвиток міста, квартальну планувальну структуру з радіальними напрямками основних вулиць, які були зорієнтовані на просторові домінанти, об'єкти сакральної архітектури (Рис. 1.). Органічно, у квартальній забудові була спланована система міських зелених зон, парків і скверів. Відповідно до генерального плану був визначено нове місце для центру міста – пам'ятник містобудування та архітектури ансамбль „Кругла площа”.

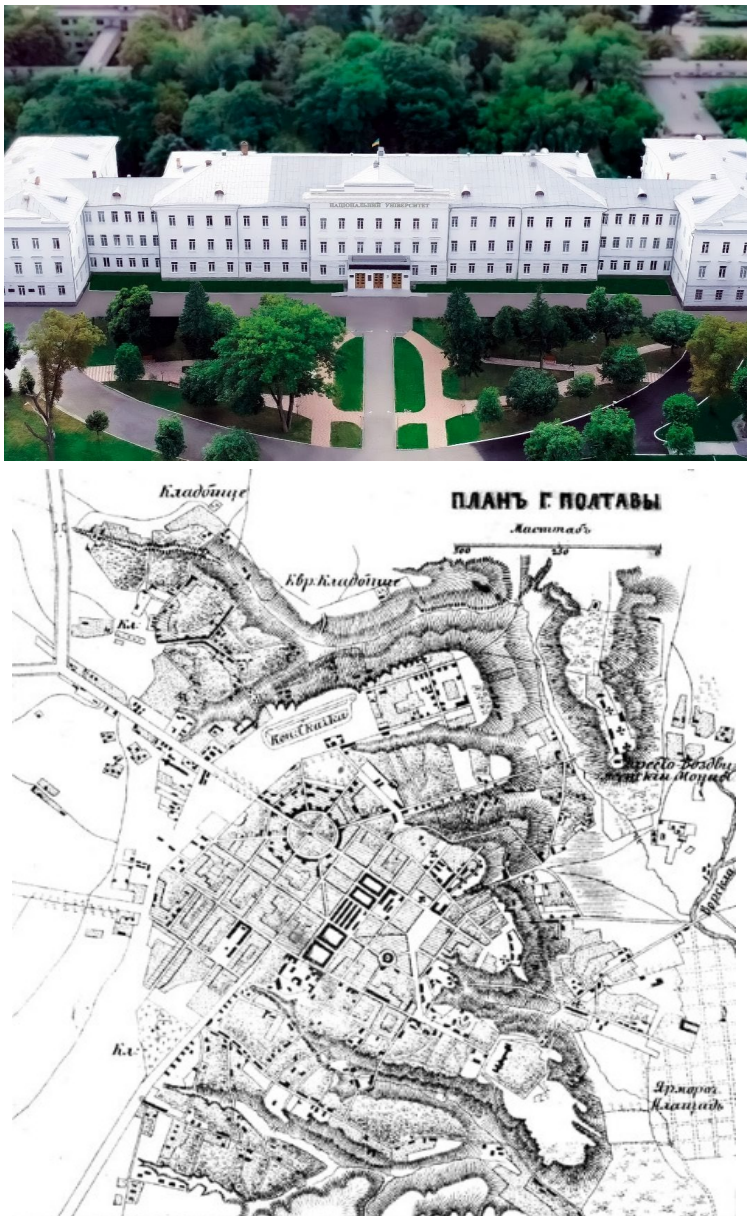

Рис.1. Витоки Полтавської архітектурної школи. Вадімов В. М. Передмова. *Коригування генерального плану м. Полтава*. 2011. С. 4–5.

Квартальна просторова організація історичної частини міста зберіглась до теперішнього часу, що знайшло своє відображення у матеріалах сучасного генерального плану міста (2020 р.), в матеріалах історико-архітектурного опорного плану (2020 р). Містобудівні традиції просторової організації і по цей час залишаються важливим напрямком науково-освітніх програм, стимулюють виконання науково-проектних досліджень збереження культурної спадщини у Національному університеті «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка». За реалізацію проекту «Комплексна реконструкція історичної частини міста Полтава» авторський колектив отримав Державну премію України у галузі архітектури за 2000 рік.

У 30-х роках ХХ ст. у системі новостворюваних вищих навчальних закладів, покликаних забезпечити стрімко зростаючу потребу в інженерно-будівельних кадрах для будівництва, Полтава стала центром підготовки інженерів сільськогосподарського будівництва. З 1966 року у Полтавському інженерно-будівельному інституті розпочалась реалізація освітніх програм по підготовці архітекторів. За часів незалежності України відбулися нові історичні зміни: від монопрофільного інженерного інституту до європейського університету класичного типу. Інженерно-будівельний інститут у 1994 року був трансформований на Полтавський технічний університет, а з 2002 року Університет отримав статус «Національний». Відтоді він став Полтавським національним технічним університетом імені Юрія Кондратюка. У 2019 році Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка перейменовано на Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка». Відбулася не лише зміна назви, а й суті – з потужного закладу вищої освіти технічного спрямування університет динамічно трансформувався в багатoproфільний європейський університет класичного типу. Для архітектурної освіти це надало новий імпульс для вдосконалення науково-освітніх програм.

Полтавська архітектурна школа Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» набувши статус члена AESOP у 2022 році активно включилась у науково-освітні процеси цієї міжнародної організації. Так, у 2023 році Полтавська архітектурна школа, враховуючи її науково-дослідний рівень, виборола право проведення міжнародної науково-практичної конференції «18 зустріч архітектурних шкіл AESOP» у місті Полтава, але на заваді став військовий стан в Україні. У зв'язку з цим проведення заходу було перенесено до Братислави, де Полтавська архітектурна школа провела 18 зустріч керівників архітектурних шкіл AESOP у стінах Словацького Технологічного Університету (STU) у період з 21 по 23 березня 2023 року. На захід було зареєстровано близько 50 осіб з 24 країн світу, ще 13 осіб долучились до участі

у форматі онлайн. Тематика зустрічі керівників архітектурних шкіл AESOP була присвячена темі: «Майбутнє планування та розвиток у надзвичайних ситуаціях - Future Planning and Development within Emergencies». Згідно розробленої програми була запропонована та організована тематика трьох дискусійних Круглих столів: «Гнучкі планувальні рішення для розміщення тимчасово переміщених осіб» (Flexible planning solutions for housing of temporarily displaced persons); «Війна в Україні та її вплив на просторове планування в Європі» (War in Ukraine Implications onto the Spatial planning in Europe); «Управління проектами просторового планування для відбудови післявоєнної України» (Project management in spatial planning projects for rebuilding post-war Ukraine). Теми доповідей були актуальними, вони створювали атмосферу конструктивних дискусій. Серед таких доповідей: «Розвиток просторового планування в Україні на сучасному етапі» (проф. Ю. Палеха, Україна), де було актуалізовано проблематику вдосконалення ієрархічної системи просторового планування на трьох взаємопов'язаних територіальних рівнях, починаючи з Генеральною схеми планування України; «Україна: незалежність, муніципальна реформа, воєнний стан. Про розвиток закону про планування з 1992 року» (проф. Я. Бреннер, Німеччина) розкрито зміст законотворчої ініціативи приведення українського законодавства, що регулює просторовий розвиток до вимог європейського законодавства; «Слідуючи постулатам Лейпцизької хартії: шлях до реконструкції українських міст» (проф. В. Вадімов, Україна), було представлено можливості імплементації європейських документів з просторового розвитку до впровадження у проєктну практику забудови українських міст, з метою забезпечення інноваційних підходів у просторовому розвитку міста. Зокрема була представлена методологія фрактального урбанізму та кластерної організації ревіталізованих промислових територій [33]. Містобудівні кластери стають основою просторової трансформації постсоціалістичних українських міст. Матеріали доповідей та дискусій Круглих столів стали наочним прикладом інтеграції досягнень європейських архітектурних шкіл для вирішення нагальних питань України, як складової частини європейського суспільства. Важливим стала домовленість про проведення спільних досліджень у сфері урбаністики між Національним університетом «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Україна) та науково-дослідним центром СПЕКТРА (SPECTRA CENTER OF EXCELLENCE EU) Словацького технологічного університету в Братиславі (STU). При цьому передбачалось організація та виконання спільних наукових проєктів та скоординоване впровадження навчальних планів бакалаврату, спеціаліста, аспірантури та докторантури. Склад факультетів Словацького технологічного університету в Братиславі надає можливості інтегративних наукових досліджень, які стають потім змістом інноваційних

освітніх курсів (Рис.2.) Наукові дослідження у сфері соціології та економіки науково-дослідним центром СПЕКТРА стали складовою частиною методологій які застосовуються в урбаністиці [27]. Актуальні дослідження фахівців Словацького технологічного університету факультету архітектури та дизайну по спрямуванню архітектурної семіотики стали предметом творчої дискусії застосування семантичних методів для збереження об'єктів культурної спадщини [24]. В результаті було організований курс лекцій для аспірантів Словацького технологічного університету (проф. М. Фінка, проф. В. Вадімов). Головним архітектором м. Гданськ проф. П. Лоуренсом (Польща) був представлений лекційний курс по інноваційним методам просторової трансформації історичних районів міста. Таким чином виникають спільні наукові теми які спочатку провокують творчі дискусії, а потім стають змістом освітніх програм.

Прикладом продовження наукових дискусій може стати Міжнародна конференція у Вроцлаві (Польща) 28-29.09.2023 року організована AESOP і яка була присвячена темі «Центральність в епоху розосередженість». Конференція акцентувала увагу попиту на нові підходи до територіального управління і планування. Конференція зібрала експертів із різних наукових дисциплін, щоб представити свої дослідження міських центрів та обговорити випадки розосередження. Зміни у структурах розселення вважалися ієрархічними та еволюційними, як наприклад в Україні трьохрівнева систем розселення: загальнодержавний рівень, регіональний рівень та місцевий (локальний) рівень. Ці територіальні механізми концентрації підриваються різними дисперсійними процесами, що мають багатоскалярний та тимчасовий характер, і тим самим підривають усталені структури розселення. Були представлені результати досліджень у нових вимірах: поняття центральності в містобудівному дискурсі; кількісна концентрація та дисперсія; складні відносини центр-периферія в різних масштабах і часових вимірах; проектування міських та приміських центрів; роль громадських просторів у забезпеченні життєдіяльності в урбанізованих районах; трансформація міських центрів: між депопуляцією, оновленням і джентрифікацією. Конференції AESOP стають важливим кроками для науковців та практиків у опануванні новітніх тенденцій у сфері урбаністиці.

Запланований у Стамбулі 7-11 липня 2025 року 37-й щорічний конгрес AESOP буде присвячений актуальній темі «Планування як трансформаційна дія в епоху планетарної кризи». Тема конгресу відображає нагальність вирішення глобальних криз, включаючи зміну клімату, втрату біорізноманіття, соціальну нерівність і виснаження ресурсів. В основі цієї кризи лежить соціально-економічна система, яка продовжує сприяти розвитку, орієнтованому на

зростання і спирається на нестійкі практики, посилюючи глибоко вкорінену нерівність і соціальну відчуженість.

Рис. 2. Структура Словацького технологічного університету у Братиславі. R-STU photo archive

Пріоритетність дискусій - про змінну роль планування у вирішенні безпрецедентних викликів нашого часу. Будучи трансформаційним полем дій, просторове планування має унікальне положення для того, щоб зробити внесок у більш справедливе, стійке та стійке майбутнє. Будуть представлені результати досліджень, як планування може змінити форму міст, регіонів і громад, щоб подолати ці кризи та надихнути на системні зміни для процвітаючої планети. Розгорнути дискусії будуть на наступних Круглих столах (треках) з такими темами: **трек 1** «Просторовий урбанізм», розгляд питань пов'язаних з екологічним балансом, екологічної рівновагою та соціальна рівність у містах і регіонах; **трек 2** «Планування та право», аналізується законотворча діяльність, як каталізатор змін, правові умови для планетарної трансформації та переходу до справедливого балансу центрів та периферії; **трек 3** «Мобільність» розгляд планування, доступних, сталих, інноваційних форм систем міської мобільності;

трек 4 «Управління» погляд на громадські, державні інституції, законодавчі акти та ідеї, що перетинають кордони та сприяють поліпшенню міського середовища у різних державах; **трек 5** «Навколишнє середовище та клімат», питання по'язані із сталими містами та кліматичними діями. Визначення ролі планування у вирішенні екологічних та кліматичних проблем; **трек 6** «Міська культура та культурна спадщина», перегляд трансформаційної сила культури та спадщини. Ризики та загрози культурним ландшафтам; **трек 7** «Інклюзія» розглядаються питання врахування у просторовій організації міст вразливі групи населення. Політичні, природні та антропогенні причини і тригери міграції. Планування реагування на зміну демографічного ландшафту; **трек 8** «Освіта та вміння», розглядаються питання планування реакцій освіти на соціальні, економічні та екологічні виклики. Інноваційні педагогічні підходи, знання та вміння; **трек 9** «Міське майбутнє», представляються новітні та інноваційні наративи для справедливого та справедливого майбутнього. Зміна просторового мислення; **трек 10:** «Теорії», планується дискусія по критичним підходам до теорії та практики просторового планування; **трек 11** «Нові технології», до розгляду будуть представлені нові цифрові технології, трансформаційне планування та просторові системи; **трек 12** «Планування стійке до катастроф», розгляду підлягають планування несподіваного. Готовність до катастроф, управління та відновлення. Міські рішення, що орієнтовані на стихійні лиха. Сталість і зниження ризику; **трек 13** «Житло та притулок», будуть розглянути питання планування доступного житла. Нові моделі життя та безпритульність. Притулок для біженців та вразливого населення; **трек 14** «Етика, цінності та планування», пропонується провадження етичних норм у просторове планування та відстоювання справедливості в епоху кризи; **трек 15** «Учасники ринку нерухомості», розглядаються особливості впливовості учасників ринку нерухомості у формуванні міст. Виклики фінансизації, політики та стратегії подолання багатогранної кризи; **трек 16** «Харчування», розглядаються питання планування справедливих і стійких продовольчих систем. Продовольча безпека. Безпека харчових продуктів; **трек 17** «Громадський простір», представлено трансформаційна сила громадських просторів, планування інклюзії, справедливості та трансформації; **трек 18** «Туризм», розглядаються питання просторової організації туристичної мережі. Овертуризм, комодифікація культури та природи, відповідальний туризм, регенеративний туризм.

Тематика щорічного Конгресу AESOP у Стамбулі 2025 року є свідомством актуальності науково-практичних досліджень які проводяться в університетах Європи.

Висновки. Досвід співпраці з європейськими архітектурними школами є необхідним кроком для поліпшення комунікативних можливостей вітчизняних

архітектурних шкіл по обміну досвідом у європейському освітньому просторі. Асоціація європейських шкіл просторового планування AESOP відкрита до діалогу з закладами вищої освіти України. Важливим є системний характер взаємного обміну результатами наукових досліджень у галузі просторового планування. Підготовка майбутніх архітекторів у вітчизняних закладах вищої освіти для повоєнної відбудови України використовує сучасні форми освітніх процесів серед яких програми студентської мобільності, програми Erasmus + та співпраця з AESOP.

Список літератури:

1. Білоконь Ю. Регіональне планування. Теорія і практика / під ред. І. О. Фоміна. Київ: Логос, 2003. 246 с.
2. Богорад Д. Н. Конструктивная география района. Основы районной планировки. М.: Мысль, 1965. 407 с.
3. Быстряков И. Эколого-экономические проблемы развития производительных сил (теоретические и методологические аспекты) / під ред. С. И. Дорогунцева. Київ: Междунар. фин. агентство, 1997. 255 с.
4. Біла книга: Пропозиції щодо законодавчого та адміністративно-правового реформування сфери міського розвитку в Україні. Сильні міста – сильна Україна. Перше видання. GIZ. Київ: 2017. 135 с.
URL: <https://city2030.org.ua/ua/category/bila-kniga>
5. Вадімов В. Особливості просторового планування в умовах інтегрованого розвитку міст в Україні: практ. комент. Полтава: Полтав. міськрада, Комунал. орг. "Ін-т розвитку міста", 2019. 131 с.
6. Вадімов В. М. Парадигма фрактальності міського просторового розвитку в умовах кризових ситуацій. *Просторовий розвиток*. Київ: КНУБА, 2024. Вип. 7, С. 7-20. DOI: <https://doi.org/10.32347/2786-7269.2024.7.7-20>
7. Дьомін М., Сингаївська О. Містобудівні інформаційні системи. Містобудівний кадастр. Первинні елементи структури об'єктів містобудування та територіального планування. Київ: Фенікс, 2015. 212 с.
8. Демин Н. Управление развитием градостроительных систем. Київ: Будівельник, 1991. 184 с.
9. Демократична відбудова України. Данська асоціація архітекторів. Національна спілка архітекторів України. Фонд Дреєра. Gehl. Київ, 2024. 120 с.
10. Древаль І. В. До питання розробки концепції відродження міст України в післявоєнний період. *Містобудування та територіальне планування*. Київ: КНУБА, 2022. Вип. 81, С. 133 - 142. DOI: <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2022.81.133-142>

11. Гусаков В. Регулювання, використання і забудова територій населених пунктів (зонінг): Довідник / Гусаков В., Валетта У., Нудельман В., Вашкулат О. Київ, 1996. 85 с.
12. Керівні принципи сталого розвитку Європейського континенту, прийняті на 12-й Сесії Європейської конференції міністрів, відповідальних за регіональне планування, 7-8 вересня 2000 року у Гановері. / під ред. В. І. Олещенка. Київ, 2007. 40 с.
13. Кушниренко М. Исторические этапы развития городов Украины: Учебное пособие. Киев: КНУСА. Логос, 2013. 196 с.
14. Лаврик Г., Демин Н. Методологические основы районной планировки. М.: Стройиздат, 1975. 97 с.
15. Містобудування. Довідник проектувальника / під ред. Т. Ф. Панченко. Київ: Укрархбудінформ, 2001. 192 с.
16. Осітнянко А. Планування розвитку міста: монографія. Київ: КНУБА, 2001. 460 с.
17. Нудельман В. Основні завдання і структура регіональної містобудівної документації. *Роль та значення планування територій в сучасних умовах: матеріали міжнародного семінару*. Черкаси. 1997. С. 16 - 18.
18. Палеха Ю. Регіональне планування: методичний посібник. Київ: Логос, 2020. 224 с.
19. Панченко Т. Ландшафтно-рекреаційне планування природно-заповідних територій: монографія. Київ: Логос, 2015. 176 с.
20. Плешкановська А. М. Функціонально-планувальна оптимізація використання міських територій. Київ: Ін-т урбаністики, 2005. 190 с.
21. Тімохін В. Основи містобудування: навчальний посібник. Київ: ІЗМН, 1996. 216 с.
22. Фильваров Г. Закономерности пространственной организации социально-производственного комплекса города: автореф. дис. ... д-ра. архітектури: 18.00.04, М., 1990. 49 с.
23. Фомін І. Основи теорії містобудування. Підручник. Київ: Наукова думка, 1997. 192 с.
24. Eco U. Semiotik und Philosophie der Sprache. Munchen, 1985. P. 103 –107.
25. Motešická Z., Brečková D., Archlebová J. English in Spatial Planning. Bratislava: ROAD, 1999. 175 s.
26. Komrska J., Boháč B. Aktuální vývoj teorie urbanismu a nové trendy v prostorovém plánování. Bratislava - Newcastle - Grenoble - Hannover: ROAD, 2000, 406 с.
27. New Times - New Housing Policies: Challenges and Opportunities in European Integration: Документація двох міжнародних конференцій з питань житлової

політики в країнах Східної Європи, (Дрезден, травень 2000 р.) та (Братислава, вересень 2001 р.) / під ред.: D. Petriková, T. Reichart. Bratislava: ROAD, 2002. 279 с.

28. Petříková D., Kusý I. Sociológia pre architektov a urbanistov / Urban sociology. Bratislava: FA STU- ROAD, 1999. 157 с.

29. Public Administration in Germany / edited by: S. Kuhlmann, I. Proeller, D. Schimanke, J. Ziekow: Palgrave Macmillan, 2021. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-53697-8>

30. Zarth M. Raumordnungsbericht 2017. Daseinsvorsorge sichern. Bundesinstitut für Bau-, und Raumforschung. 2017. 140 p.

31. Vadimov V. Urban problems in the costal regions –from “Ecopolise” to “Town sapiens” in Ukraine. ARCHITECTUS № 8, International Jornal of Theory, Design, and Practice in Architecture (St. Paul, Minnesota, USA). 1995. P. 59 - 63

32. Vadimov V. The latest methodological approaches in the spatial development of Ukrainian cities / Smart project, building and city. Cracow University of Technology. Chair of Housing Environment. 2018. P. 156 – 160. DOI: <https://doi.org/10.4467/25438700SM.18.045.9210>

33. Vadimov V. Implementation of the GIZ project "Integrated development of cities in Ukraine" in the post-war period based on the cluster organization of urban space. AESOP. 24.03.2023. URL: <https://aesop.nupp.edu.ua/>.

34. Záhorcová J. Deutsch für Architekten, Stadt- und Raumplaner. Bratislava: ROAD, 1999. 305 с.

References

1. Bilokon, Yu. (2003) Rehional'ne planuvannya. Teoriya i praktyka [Regional planning. Theory and practice] pid red. I. O. Fomina. Kyiv: Lohos. 246 s. (in Ukrainian).

2. Bogorad, D. (1965) Konstruktivnaya geografiya rayona. Osnovy rayonnoy planirovki [Constructive geography of the region. Fundamentals of regional planning] M.: Мысл. 407 s. (in Russian).

3. Bystryakov, I. (1997) Ekologo-ekonomicheskiye problemy razvitiya proizvoditel'nykh sil (teoreticheskiye i metodologicheskiye aspekty) [Ecological and economic problems of development of productive forces: (theoretical and methodological aspects)] pid red. S. Y. Dorohuntseva. Kyiv: Mezhdunar. fyn. ahentstvo. 255 s. (in Russian).

4. Schimanke, D., Vadimov, V., Brenner, J. and others (2017) Bila knyha: Propozytsiyi shchodo zakonodavchoho ta administratyvno-pravovoho reformuvannya sfery mis'koho rozvytku v Ukrayini. Syl'ni mista – syl'na Ukrayina [White paper: Proposals for legislative and administrative-legal reform of the sphere of urban

development in Ukraine. Strong cities are a strong Ukraine] Pershe vydannia. GIZ. Kyiv. 135 s. URL: <https://city2030.org.ua/ua/category/bila-kniga> (in Ukrainian).

5. Vadimov, V. (2019) Osoblyvosti prostorovoho planuvannya v umovakh integrovanoho rozvytku mist v Ukrayini [Peculiarities of spatial planning in conditions of integrated development of cities in Ukraine (Practical commentary)] Poltava: Poltav. miskrada, Komun. orh. "In-t rozvytku mista". 131 s (in Ukrainian).

6. Vadimov, V. (2024). PARADIGM OF FRACTALITY OF URBAN SPATIAL DEVELOPMENT IN CRISIS SITUATIONS. Spatial Development, (7), 7–20. <https://doi.org/10.32347/2786-7269.2024.7.7-20> (in Ukrainian).

7. Dyomin, M., Syngaivska, O. (2015) Mistobudivni informatsiyni systemy. Mistobudivnyy kadastr. Pervynni elementy struktury ob'yektiv mistobuduvannya ta terytorial'noho planuvannya [Urban planning information systems. Urban cadastre. Primary elements of urban planning objects: Kyivsk. National University of Civil Engineering and Architecture. - Kyiv: Phoenix, 2015. - 216 p. (in Ukrainian).

8. Demin, N. (1991) Upravleniye razvitiyem gradostroitel'nykh sistem [Management of the development of urban planning systems] Kyiv: Budivelnik. 184 s. (in Russian).

9. Oliynyk, O. and others (2024) Demokratychna vidbudova Ukrayiny. Dans'ka asotsiatsiya arkhitektov. Natsional'na spilka arkhitektori Ukrayiny. Fond Dreyera. Gehl [Democratic reconstruction of Ukraine. Danish Association of Architects. National Union of Architects of Ukraine. Dreyer Foundation. Gehl] Kyiv. 120 s (in Ukrainian).

10. Dreval, I. (2022). ON THE QUESTION OF THE DEVELOPMENT OF CONCEPTS FOR THE REVIVAL OF THE CITIES OF UKRAINE IN THE POST-WAR PERIOD. Urban Development and Spatial Planning, (81), 133–142. <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2022.81.133-142> (in Ukrainian).

11. Gusakov, V and others (1996) Dovidnyk. Rehulyuvannya, vykorystannya i zabudova terytoriy naselenykh punktiv (zoninh) [Directory. Regulation, use and construction of territories of settlements (zoning)] Dovidnyk / Husakov V., Valetta U., Nudelman V., Vashkulat O. Kyiv. 85 s. (in Ukrainian).

12. Oleshchenko, V. (2007) Kerivni pryntsypy staloho rozvytku Yevropeys'koho kontynentu, pryynyati na 12-y Sesiyyi Yevropeys'koyi konferentsiyyi ministriv, vidpovidal'nykh za rehional'ne planuvannya, 7-8 veresnya 2000 roku u Hanoveri [Guiding principles of sustainable development of the European continent, adopted at the 12th Session of the European Conference of Ministers responsible for regional planning, on September 7-8, 2000 in Hanover] pid red. V. I. Oleshchenka. Kyiv. 40 s. (in Ukrainian).

13. Kushnirenko, M. (2013) *Istoricheskiye etapy razvitiya gorodov Ukrainy: Uchebnoye posobiye* [Historical stages of the development of the cities of Ukraine: Teaching manual] Kyev: KNUSA. Lohos. 196 s. (in Russian)
14. Lavryk, H., Demin, N. (1975) *Metodologicheskiye osnovy rayonnoy planirovki* [Methodological foundations of district planning] M.: Stroiizdat. 97 s. (in Russian).
15. Panchenko, T. (2001) *Mistobuduvannya. Dovidnyk proektual'nyka* [Town planning. Designer's handbook] pid red. T. F. Panchenko. Kyiv: Ukrarkhbudininform. 192 s. (in Ukrainian).
16. Ositnyanko, A. (2001) *Planuvannya rozvytku mista: Monohrafiya* [City development planning: Monograph] Kyiv: KNUBA. 460 s (in Ukrainian).
17. Nudelman, V. (1997) *Osnovni zavdannya i struktura rehional'noyi mistobudivnoyi dokumentatsiyi* [The main tasks and structure of regional urban planning documentation], *Rol ta znachennia planuvannia terytorii v suchasnykh umovakh: materialy mizhnarodnoho seminaru*. Cherkasy. S. 16-18 (in Ukrainian).
18. Palekha, Yu. (2020) *Rehional'ne planuvannya: metodychnyy posibnyk* [Regional planning: methodical guide] Kyiv: Lohos. 224 s. ISBN 978-617-7631-26-1. (in Ukrainian).
19. Panchenko, T. (2015) *Landshaftno-rekreatsiynе planuvannya pryrodno-zapovidnykh terytoriy. Monohrafiya* [Landscape and recreational planning of nature reserves. Monograph] Kyiv: Lohos. 176 s. (in Ukrainian).
20. Pleshkanovska, A. (2005) *Funktsional'no-planuval'na optymizatsiya vykorystannya mis'kykh terytoriy* [Functional planning optimization of the use of urban areas] Kyiv: In-t urbanistyky. 190 s. (in Ukrainian).
21. Timokhin, V. (1996) *Osnovy mistobuduvannya: Navchal'nyy posibnyk* [Basics of urban planning: Study guide] Kyiv: IZMN. 216 s. (in Ukrainian).
22. Filvarov, G. (1990) *Zakonomernosti prostranstvennoy organizatsii sotsial'no-proizvodstvennogo kompleksa goroda* [Laws of the spatial organization of the social and production complex of the city: Author's abstract. Dis... Dr. arch.] avtoref. dys. ... d-ra. arkhitektury: 18.00.04, M. 49 s. (in Russian)
23. Fomin, I. (1997) *Osnovy teoriiyi mistobuduvannya. Pidruchnyk* [Basics of the theory of urban planning. Textbook] Pidruchnyk. Kyiv: Naukova dumka,. 192 s (in Ukrainian).
24. Eco, U. (1985) *Semiotik und Philosophie der Sprache*, 103-107 (in German).
25. Motešická, Z., Brečková, D., Archlebová, J. (1999) *English in Spatial Planning* (in English).
26. Komrska, J., Boháč, B. (2000) *Aktuální vývoj teorie urbanismu a nové trendy v prostorovém plánování*. Bratislava - Newcastle - Grenoble - Hannover: ROAD, 406 c. ISBN 80-88999-01-4. (in English).

27. Petriková, D., Reichart, T. (2002) *New Times - New Housing Policies: Challenges and Opportunities in European Integration* 279 s. ISBN 80-88999-18-9. (in English).
28. Petříková, D., Kusý, I. (1999) *Sociológia pre architektov a urbanistov/Urban sociology*. 157 s. ISBN 80-967511-9-0. (in English).
29. Kuhlmann, S. and others (2021) *Public Administration in Germany* ISBN 978-3-030-53696-1. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-53697-8> (in English).
30. Zarth, M. (2017) *Raumordnungsbericht 2017. Daseinsvorsorge sichern*, ISBN 978-3-87994-216-9 (in English).
31. Vadimov, V. (1995) Urban problems in the costal regions –from “Ecopolise” to “Town sapiens” in Ukraine, (8), 59-63 (in English).
32. Vadimov, V. (2018). The latest methodological approaches in the spatial development of Ukrainian cities. *Housing Environment*, 2018, 156-160. doi: <https://doi.org/10.4467/25438700SM.18.045.9210> (in English).
33. Vadimov, V. (2023) Implementation of the GIZ Project «Integrated Development of Cities in Ukraine» in the Post-war Period Based on the Cluster Organization of Urban Space <https://aesop.nupp.edu.ua/> (in English).
34. Záhorecová, J. (1999) *Deutsch für Architekten, Stadt- und Raumplaner*, 305 s. ISBN 80-967511-7-4 (in German).

Abstract

Vadim Vadimov. Doctor of Arch., Prof., Department of Urban Planning and Architecture National University «Yuriy Kondratyuk Poltava Polytechnic»

Experience of cooperation with the Association of European Schools of Spatial Planning - AESOP

The integration of Ukraine into the European community has a multi-vector and multi-aspect character, among which the architectural and urban planning dimension has a careful direction in cooperation. The challenges of today's crisis situations on the way to the reconstruction of Ukrainian cities require the use of modern spatial planning methodology developed in European architectural schools. The Association of European Schools of Spatial Planning (Association of European Schools of Planning - AESOP) unites more than 150 leading universities in Europe where the scientific and educational process of training future architects is carried out. AESOP was founded in 1987 in Belgium. AESOP is the only representation of planning schools in Europe and is a member of the Global Planning Education Association Network (GPEAN). AESOP disseminates its scientific and practical program among professional organizations, policy-makers and all other key stakeholders in addressing the challenges of urbanization across Europe. These goals are achieved through a number of activities, among them two main activities: this is the annual scientific and practical Congress on

European, national, regional and local spatial planning; and annual meetings of heads of European architectural schools with discussion of research and educational programs. The Poltava School of Architecture of the National University "Poltava Polytechnic named after Yury Kondratyuk" became a member of AESOP in 2022, which provided an opportunity to participate in scientific and practical activities in the study of modern processes of urbanization and to spread the scientific achievements and experience of Ukrainian architectural schools. In 2023, the Poltava School of Architecture, taking into account its scientific research level, won the right to hold the international scientific and practical conference "18th meeting of architectural schools AESOP" in the city of Poltava, but the martial law in Ukraine stood in the way. In this regard, the event was moved to Bratislava, where the Poltava School of Architecture held the 18th meeting of the heads of AESOP architectural schools in the walls of the Slovak University of Technology (STU) from March 21 to 23, 2023. The topic of the meeting of the heads of the AESOP architectural schools was devoted to the topic: "Future Planning and Development within Emergencies". In the process of scientific discussions, issues of transformation of urban space, integrated development of cities, fractal urbanism, etc. were considered.

The implementation of the search for the latest scientific theories in urbanism in Europe is carried out in scientific centers and universities, therefore, it is especially important for Ukrainian institutions of higher education that train future architects. The Association of European Schools of Spatial Planning AESOP is open to dialogue with higher education institutions of Ukraine. The training of future architects in domestic institutions of higher education for the post-war reconstruction of Ukraine uses modern methodologies of scientific and educational processes.

Keywords: urbanization; spatial planning; challenges of crisis situations; transformation of urban space; integrated development; fractal urbanism.